

Interview

'Twee mensen aan een tafeltje in een studio met een lampje erbij, dat is het'

Martin Fröberg

Martin Maassen

De publieke omroep verkeert in zwaar weer. Volgens de plannen van het kabinet Rutte moet er tot en met 2015 meer dan 127 miljoen euro worden bezuinigd. Forse klappen gaan er vallen bij de omroepen die verantwoordelijk zijn voor de levensbeschouwelijke programma's, de zogenaamde 2.42-omroepen (zie achtergrondinformatie), waaronder de IKON. Minister van Bijsterveldt van OCW, waaronder mediazaken, wil het budget van de 2.42-omroepen in twee jaar tijd halveren. Volgens rechtsfilosoof prof. Wibren van den Burg gaat het om een afrekening met de 'linkse kerk'.

Foutieve aannames

Voor de IKON betekent de bezuiniging die minister van Bijsterveldt voorstaat een halvering van het totale budget. IKON-directeur Martin Fröberg is met een duidelijk:

'De minister zegt geen bemoeienis te willen hebben met de inhoud van de programmering van de omroepen, maar ze maakt een uitzondering voor de 2.42-omroepen. Die mogen van haar alleen nog maar levensbeschouwelijke programma's maken. En daar wringt hem nu juist de schoen. Er is onderzoek gedaan naar het percentage levensbeschouwelijke tv-programma's dat wij maken. Voor dit onderzoek is een schema gebruikt waarop de programma's zijn ingedeeld naar hun vorm, en niet naar hun inhoud of focus. Zo kan het gebeuren dat een door en door religieus programma als 'Songs of Praise' is ingedeeld bij klassieke muziek en de documentaire over de totstandkoming van de Matthäus Passion onder expressie. Hoe levensbeschouwelijk wil je het hebben? Door dit soort foutieve aannames stelt de minister nu vast dat de 2.42 omroepen 75% programma's van levensbeschouwelijke aard maken en 25% van algemene aard.' Fröberg windt er geen doekjes om: 'Het kabinet tast hiermee twee fundamentele beginselen van de rechtsstaat aan: de scheiding van kerk en staat en de vrijheid

van godsdienst. Als dit de norm wordt voor hoe de overheid met kerkelijke organisaties omgaat, dan is het hek van de dam.'

Fundamenteel doorpraten

Het PVV-Kamerlid Martin Bosma maakte in een column in NRC Handelsblad duidelijk dat hij wil afrekenen met de IKON. Met name presentator Paul Rosenmöller, oud-Kamerlid voor Groen Links, is voor hem de verzinsbeelding van alles wat 'links' is. Fröberg: 'Kerkelijk engagement staat vaak haaks op het mainstreamdenken. Wij blijven thema's aanroeren rond 'de weduwe en de wees'. Als het opkomen voor medemensen in de knel links wordt genoemd, dan zij dat maar zo, maar ik zie dat anders. De 2.42 omroepen vertegenwoordigen meer dan 8 miljoen Nederlanders. Die zijn echt lang niet allemaal onder het kopje 'links' onder te brengen. Mensen zijn in deze hectische tijd op zoek naar een oase van rust en bezinning. Naar

Paul Rosenmöller

programma's waarin eens fundamenteel wordt doorgepraat over maatschappelijk thema's, zonder de hijgerigheid en de hyperigheid van de dagelijkse praatprogramma's. Ons programma Lux gaat bijvoorbeeld over internationale denkers en hun visie op de toekomst. We hebben er de Europa Erasmus Media Award voor gekregen. In het nieuwe interviewprogramma 'Gesprek op 2' (vanaf 11 september te zien op Nederland 2-MM) wordt een half uur lang verdieping gezocht met een gast. Met onze documentaires en de series van Paul Rosenmöller zijn we namens de kerken een venster op de wereld. Het is onmogelijk om dit soort programma's met een gehalveerd budget te blijven maken. Dan wordt het echt twee mensen in een studio aan een tafeltje met een lampje erbij, dat is het.'

Fröberg gooit er nog een verzuchting achteraan:

'De Nederlandse publieke omroep is in al zijn diversiteit een van best scorende van Europa en tegelijk ook een van de allergeodkoopste. Volgens mij is alleen de publieke omroep van Albanië goedkoper en dat is géén grap!'

Fusie?

Het kabinet Rutte wil verder dat de 2.42-omroepen aanhaken bij een conglomeraat in de vorm van bestaande publieke (leden)omroepen. Fröberg: 'Het is beslist niet zo dat we tegen een hervorming van het publieke bestel zijn. Daar werken we van harte aan mee. Wij zijn met diverse omroepen in gesprek. Fusiebesprekingen: oké, maar wij willen wel dat onze programmatieke autonomie is gewaarborgd. Ook moet het allemaal niet méér geld aan *backoffice* gaan kosten en willen we de merknamen IKON en ZvK overeind houden. Samengaan met EO en NCRV zijn opties, maar een soort NTR-plus zou ook een mogelijkheid zijn. Overeind blijft, dat we mooie en onderscheidende programma's willen blijven maken voor radio, tv en internet, die 'de commerciële' nooit zouden maken. Publieke omroep *pur sang*, wat wil het kabinet nog meer?'

Achtergrondinformatie

De IKON krijgt zijn zendtijd van acht landelijke, (protestants) christelijke kerk- en geloofsgemeenschappen: Algemene Doopsgezinde Sociëteit, Evangelische Broedergemeente in Nederland, Protestantse Kerk in Nederland, Leger des Heils, Molukse Evangelische Kerk, Oud-Katholieke Kerk van Nederland, Remonstrantse Broederschap, en de Vrijzinnige geloofsgemeenschap NPB. De IKON zendt per jaar 71,07 uren tv uit (niet meegerekend dag-tv) en 214,12 uren radio.

Zendtijd voor Kerken (ZvK) zendt kerkdiensten uit namens de Nederlandse Gereformeerde Kerken, Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), Unie van Baptisten Gemeenten in Nederland, Landelijk Platform van de Pinkster- en Volle Evangelie Gemeenten, voortgezette Gereformeerde Kerken Nederland, en een aantal zelfstandige evangelische gemeenten die verenigd zijn in de stichting Zendtijd Evangelische Gemeenten.

IKON en ZvK vormen samen één stichting: VKZ = Verzorging Kerkelijke Zendtijd.

Beide omroepen horen bij de zogenoemde **2.42-omroepen**. Dit getal verwijst naar het nummer van de paragraaf in de Mediawet waarmee de overheid vaststelt dat de belangrijkste levensbeschouwelijke stromingen via deze omroepen in het publieke bestel verankerd moeten zijn. Deze omroepen worden door de overheid gefinancierd en hebben geen leden. De overige 2.42-omroepen zijn: RKK (katholieken), HUMAN (humanisten), OHM (hindoes), BOS (boedhisten), en Joodse Omroep.

Column

De geest is uit de fles

Wies Houweling

Toen ik drie jaar geleden na twintig jaar ophield met dominee-zijn, was dat de eerste tijd vreemd en onwennig. Ik miste vooral het doordeweekse schrijfproces waarbij de preek ontstond. Dat proces was meestal een gericht zoeken naar inspiratie in oude teksten en (nieuwe) muziek. Het is een voorrecht als je predikant bent, om elke week zo te kunnen zoeken naar inspiratie. In de eerste plaats zoek je natuurlijk altijd naar iets waardoor je zelf geïnspireerd wordt, zodat je dat boeiend door kunt geven. Elke dag stel je je open voor de Geest en hoop je op creativiteit. Maar als ex-predikant is het niet meer nodig je eigen voeding te zoeken binnen de beperkte kaders van de bijbel en het liedboek. Het ligt gewoon op straat. Er is zoveel dat getuigt van inspiratie, geestkracht en verdieping. Het hoeft ook niet meer kerkelijk geaccepteerd in een preek verpakt te worden. Er wordt bijvoorbeeld veel en geïnspireerd over zorg gesproken: hoe we dat doen, voor wie we zorgen, wie er voor ons zullen zorgen. Of neem de boeken die verschijnen: "Freedom" van Jonathan Kellerman, of de artikelen van Arnon Grünberg over zijn 'werk' in Afghanistan, of het toneelstuk "Angels" over aids. Vooral door muziek word ik geraakt; Mozart, Miles Davis of Amy Winehouse, het is balsem voor de ziel. Tijdens de muziek danst de Geest vrij in het rond, scherpt mijn geest, inspireert mijn ziel, mijn gedachten, en troost. Inspiratie ligt op straat. Bezieling is voor iedereen. Het is zo goed om te luisteren en te kijken naar wat er gewoon om ons heen gebeurt. Er is een onderscheid tussen niet-bezielde, niet-bevlogen mensen en bevlogen, geïnspireerde mensen. Dat heeft weinig met geloof te maken, maar het is wel de spirit van de samenleving. In deze tijd van nieuwe media, versnippering en individualisme, is het zaak goede en warme groepen te koesteren, maar maak die geen maatstaf van de Geest. Kerken en geloofsgemeenschappen leven van de Geest, maar laten we die kennis vrij uitstrooien in de wereld in plaats van mensen te dwingen op zondag of bij andere bijeenkomsten aanwezig te zijn voor oude rituelen. De Geest leert je niet bang te zijn voor de toekomst: zij snelt voor ons uit. De Geest is buiten - waar zij hoort.